

Norske bedrifter i et utvidet EØS

Jon Vea
Næringslivets Hovedorganisasjon

30. September 2004

Et nytt Europa – Norge ikke uberørt

Har vi en EØS-strategi?

«Hvitbok» om EU og demokrati

Stadig et lite land i verden

«Som regel har Norge sammenfallende interesser»

Baltikum frister norske bedrifter

Polish president sets out vision for 'Europe of fatherlands'

Euroen kommer

EU sees signs of progress in plans to open energy markets

gass

Skjøt ned EØS-forhandl

Milliardkrav fra EU

Europeisk de

Stakkars EØS-avtalen

Ensomheten øker gradvis

Energisk strid med EU

«The Big Bang» og Norge

Pass på Island!

Rådyre EU-krav

Nye muligheter for bedriftene

- Et større Indre marked
- Felles regler og ensartede konkurransevilkår
- Enklere markedsadgang til de sentraleuropeiske landene
- Økt kjennskap og endrede forestillinger om Sentral-Europa ?
- *Forverret markedsadgang for norsk fisk til de nye medlemslandene*

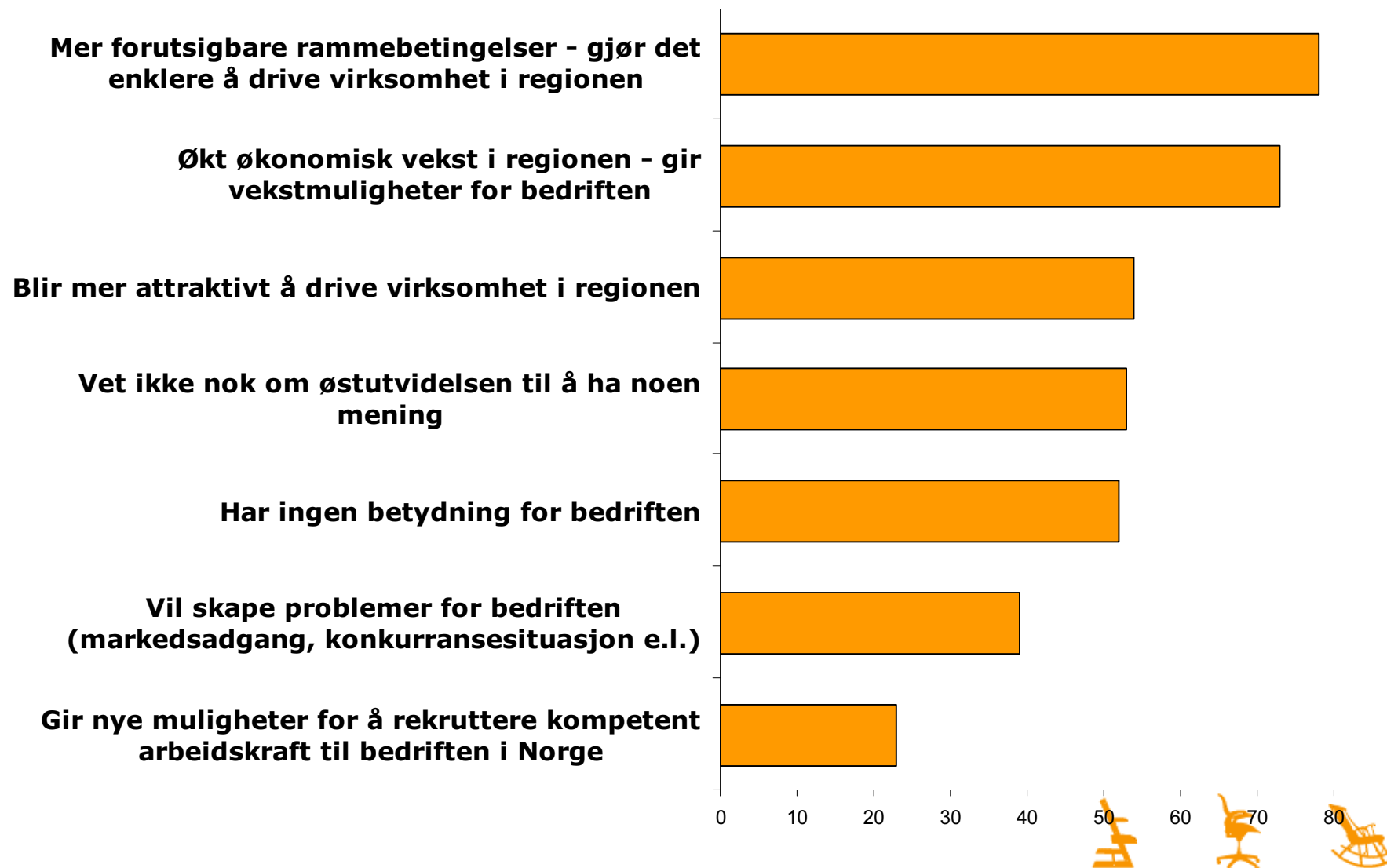
Bedriftene sier (2002):

- De nye medlemslandene viktige: 58% har eller planlegger aktiviteter i landene
- Handel størst, men 25 % av bedriftene har eller planlegger egen produksjon
- Polen og de Baltiske land klart viktigst
- Positive til utvidelsen

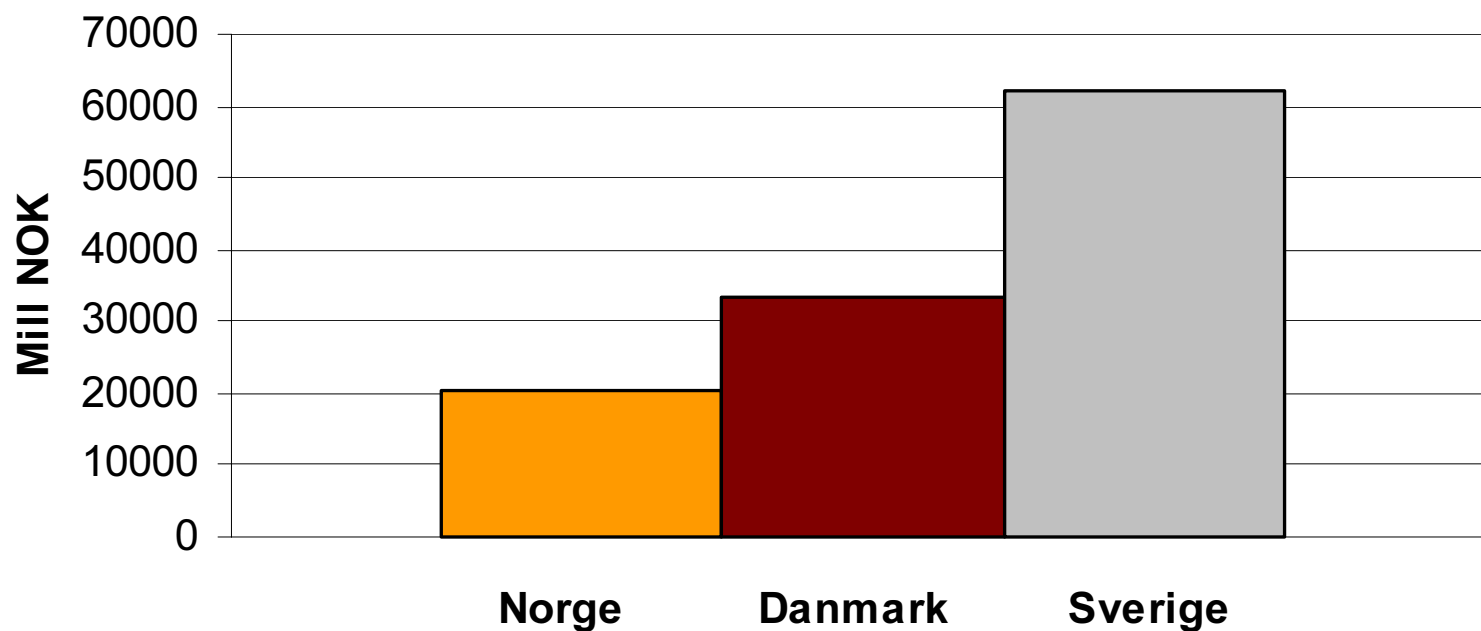
Hva betyr utvidelsen av EU for norske bedrifter?

Potensialet

Samhandel med de 10 nye medlemsland

Norge: Tall for 2003

Danmark: Tall for 2002

Sverige: Tall for jan-nov 2003

(Kilder: World trade Atlas, Danmarks Statistik, Statistics Sweden)

Tilgang på arbeidskraft

- Tre og en halv frihet i det utvidete EØS-området?
 - Varer
 - Kapital
 - Tjenester
 - ***Personer/arbeidskraft***

⇒ Skille mellom bevegelse av personer og tjenester.

Et felles arbeidsmarked

- Enhver EØS-borger kan
 - Søke ledige stillinger i hele området
 - Bevege seg fritt innenfor området i dette øyemed i 6 måneder
 - Ta opphold for å arbeide
 - Under visse forutsetninger bli boende etter avsluttet arbeidsforhold
- ➔ Arbeidsforholdet og opphold av *permanent* karakter - fast bopel i Norge, skatter til Norge, lønn basert på bedriftenes vanlige lønnssetninger.

Et felles tjenestemarked

- Enhver EØS-borger og bedrift kan tilby sine tjenester i Norge på samme vilkår som nordmenn
- ⇒ Entrepriser i Norge:
- *Midlertidig* kontrakt og opphold - arbeidstakerne er ansatt og bosatt i hjemlandet, lønnes etter hjemlandets lønnsnivå, skatter dit de første seks måneder.
 - Ingen krav til lønnsnivå i Norge (med mindre norsk tariffavtale blir allmenngjort)

Konsekvenser for norske bedrifter?

- Bedre tilgang på arbeidskraft i Norge
- Oppdrag/entrepriser i Norge kan gå til sentraleuropeiske firmaer p.g.a. deres lavere anbud
- Norske bedrifter oppretter "døtre" i Sentral-Europa for å betjene det norske marked
- Norske bedrifter setter ut delproduksjon til rimeligere østeuropeiske firmaer, samt "outsourcing" av enkelte tjenester

Behov for beskyttelsesmekanismer?

- ➔ *Overgangsordninger*: Gjelder *bare* fri bevegelse for personer, ikke tjenester/entrepriser
- ➔ *Suspensjon*: Begrensninger settes inn *etter* utvidelsen, dersom alvorlige vansker i arbeidsmarkedet
- Norge trenger økt arbeidsinnvandring
- Økt konkurranse på tjenestemarkedet er sunt, - men på likeverdige vilkår
- Tiltak bør vurderes, spesielt på kontrollsiden, for å motvirke et svart arbeidsmarked
- *...Men litt is i magen...*

Nye EØS finansielle ordninger

Kilde: Economist

9 mrd NOK over 5 år

- Solidaritet: bidra til økonomisk og sosial utjevning i de nye landene
- Posisjonere Norge og norsk kompetanse i de nye medlemslandene: Midlene må brukes strategisk!
- Økt samhandel på sikt.
- Relevante områder: Miljø, energi, helse, maritimt, kompetanse, forvaltningskompetanse m.m.

Blir det rom for norske bedrifter ?

- Klart definerte målsetninger fra norske myndigheter om "return"
- Informasjon:
 - Møteplass med myndighetene
 - One-stop-shop informasjonskilde
 - Aktiv markedsføring og informasjonsspredning *i Norge*
- Nettverk/ partnerskap:
 - i Norge og i mottakerlandene
 - Innovasjon Norge bør få nøkkelrolle
 - Ekspertfond; Ekspertise også fra privat sektor
- Forprosjekt-midler/ "såkorn" i Norge

